

Марія ВТОРУШИНА

здобувач НАОМА

(науковий керівник проф. О. А. Лагутенко)

НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ПОСТГУМАНІЗМУ В РОБОТАХ ЮЛІЇ БЕЛЯЄВОЇ

Юлія Беляєва — молода київська художниця. Влітку 2015 року вона презентувала свій перший персональний проект «...The Last» в галереї Bereznitsky Aesthetics. У цьому проекті потужно звучали дві основні ідеї: взаємодія людини із новими технологіями та проблематика глобальної війни. Ці дві теми тісно пов'язані. Працюючи із новими медіа, Юлія підкреслює те, як використання певних винаходів та розробок залежить від ідеології та суспільних доктрин. Адже рішення щодо того, як застосовувати ту чи іншу технологію залежить від розуміння гуманності, поняття про гуманізм у певному суспільстві.

Виставка Беляєвої складалася з декількох об'єктів: інсталяції з фарфорових куль («Bullets», 2015); фотографій сина («The Last Human Baby», 2015); монументальних портретів президентів Путіна та Обами, виконаних з неону («The Last Human Men», 2015); окулярів віртуальної реальності Oculus із програмою, яку створила сама художниця («The Last Human Mother and Baby», 2015). Віртуальна реальність у мистецтві — тема, яка цікавить весь сучасний світ. На конференції «Creation at the Nexus of Science Technology and Art», яка проходила на базі Венеційської Бієнале 2015 року, чимало доповідей були присвячені інтеграції цього медіа у мистецтво та різноманітним шляхам, якими художники його опановують.

Утім, повернемося до проекту Беляєвої «...The Last». Портрети політичних лідерів символізували нинішню ситуацію ідеологічного протистояння, яка, на думку художниці, межує із другою «холодною війною». В атмосфері, де домінувала ця ідея, головний об'єкт виставки — подорож віртуальною реальністю — сприймався не як розвага, а як візит до постапокаліптичного світу. Апокаліпсис маємо розуміти у переносному сенсі — як тотальну кризу гуманності та ідей гуманізму. Юлія Беляєва розробила 3-D реальність, запозичивши естетику художника-примітивіста Анрі Руссо. Цитати із творчості Руссо не випадкові. Адже постапокаліптичний світ Беляєвої являє синтетичну, штучну модель «золотої доби», в якій люди ховаються від війни. Звертаючись до такого нового медіа, як віртуальна реальність, Беляєва підіймає ціле коло гострих тем сучасності. Різні типи машин перебирають на себе людські функції, навіть інтелектуальні. Настає ера штучного інтелекту, продук-

тивність якого перевищує людський. Людина поступово розчиняється у віртуалізованій реальності, не розділяючи реальний та віртуальний світи. Через це соціальні взаємодії, які століттями базувались на засадах гуманізму, не можуть лишатись незмінними, як і саме розуміння гуманізму.

Проблеми постгуманізму цікавили багатьох сучасних філософів: Жана-Франсуа Ліотара, Мішеля Фуко, Жана Бодрійяра. Уявлення про те, що людина поступово розчиняється в сучасному світі, вже частково зникла, та, в певний момент, зникне зовсім, отримало розвиток у книзі Мішеля Фуко «Слова та речі». Філософ показує, що гуманістична фігура людини була сконструйована у певний історичний момент. Тому, — вважає Фуко, — людину треба сприймати як нещодавний винахід, а не як — всупереч уявленням гуманістів — певне явище, яке виникло природним чином та триватиме вічно. Таким чином, за певної реорганізації знання, нова епістема може зайняти місце людини. Постгуманізм у такому зв'язку набуває есхатологічних рис, передбачаючи зникнення сучасних форм існування людини. Так само як і Мішель Фуко, Луї Альтюссер приходять до висновків про історичну обмеженість гуманізму. Якщо в гуманізмі особистість — це природне явище, то в постгуманізмі — результат суспільного розвитку, певних соціальних обставин. У зв'язку з цим гуманізм розуміється як певна ідеологія, та через це не може забезпечити знання реальності. В останніх двох випадках постгуманізмом назвають не визначену остаточно, але бажану ідеологічну альтернативу, протест проти традицій гуманістичного мислення. Тут нове поняття не наповнюється новими змістами настільки, щоб вони дали ім'я епосі. Постгуманізм для Фуко — любов до людини після гуманізму.

Саме цю ідею закладає Беляєва у «The Last Human Mother and Baby», роботі з віртуальною реальністю. Якщо зазирнемо у цей світ за допомогою окулярів, які надають об'єму динамічному зображенню з дисплея смартфона, то побачимо дикий тропічний ліс. Серед дерев стоїть самотня жінка, яка притискає до себе маленьку дитину. Немає жодних прикмет цивілізації, навіть натяку на найпростіший одяг. Це — автопортрет Юлії із сином. Якщо слідувати ідеям художниці, то після «апокаліпсису» нинішнього світу історія людства, разом із основою цивілізації — поняттями гуманізму, обнулиться. Постгуманістичне суспільство, яким би воно не було, має зберегти чи винайти заново любов до людини, інакше війни повторюватимуться знову та знову.